

SAIMAANNORPPA

Pusa hispida saimensis

TIETOA SAIMAANNORPASTA

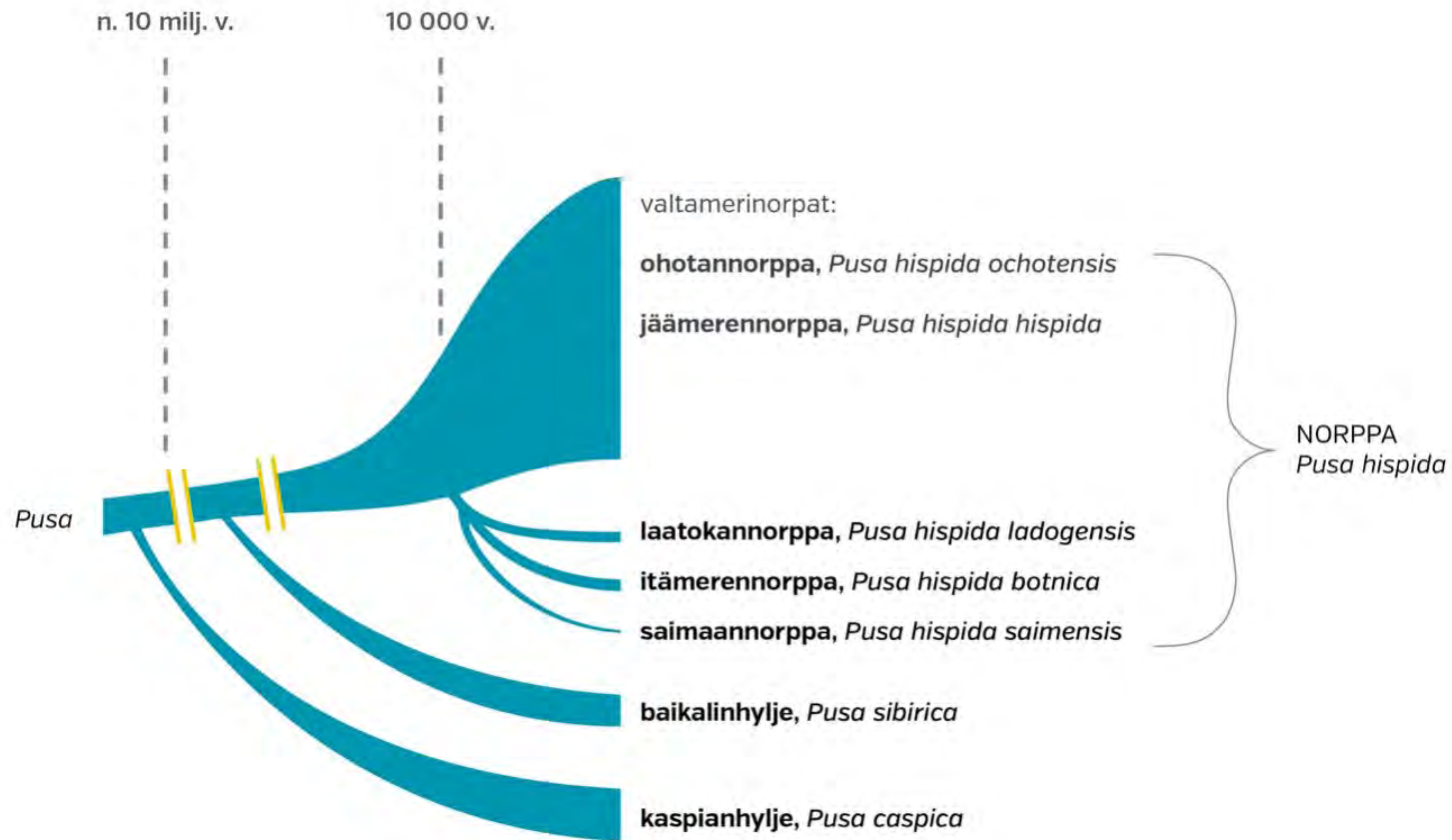

- yksi maailman uhanalaisimmista hylkeistä
- hylkeisiin kuuluvan norpan alalaji

- sukulaisia itämerennorppa ja laatokannorppa (myös norpan alalajeja)
- Suomen alueella Itämeressä myös harmaahylje eli halli

PUSA-RYHMÄN SUKUPUU

Mukaillen: Becker et al, 1984, Saimaannorppa, s. 53.

Huom! Uusimman (2023) tutkimustiedon mukaan saimaannorppa on eriytynyt jo aiemmin, eikä ole läheistä sukua laatokan- ja itämerennorppille.

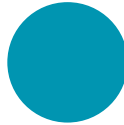

- arktinen laji: pesinnän onnistuminen riippuvainen lumesta ja jäädä
- saavuttaa sukukypsyyden vasta 4–6-vuotiaana

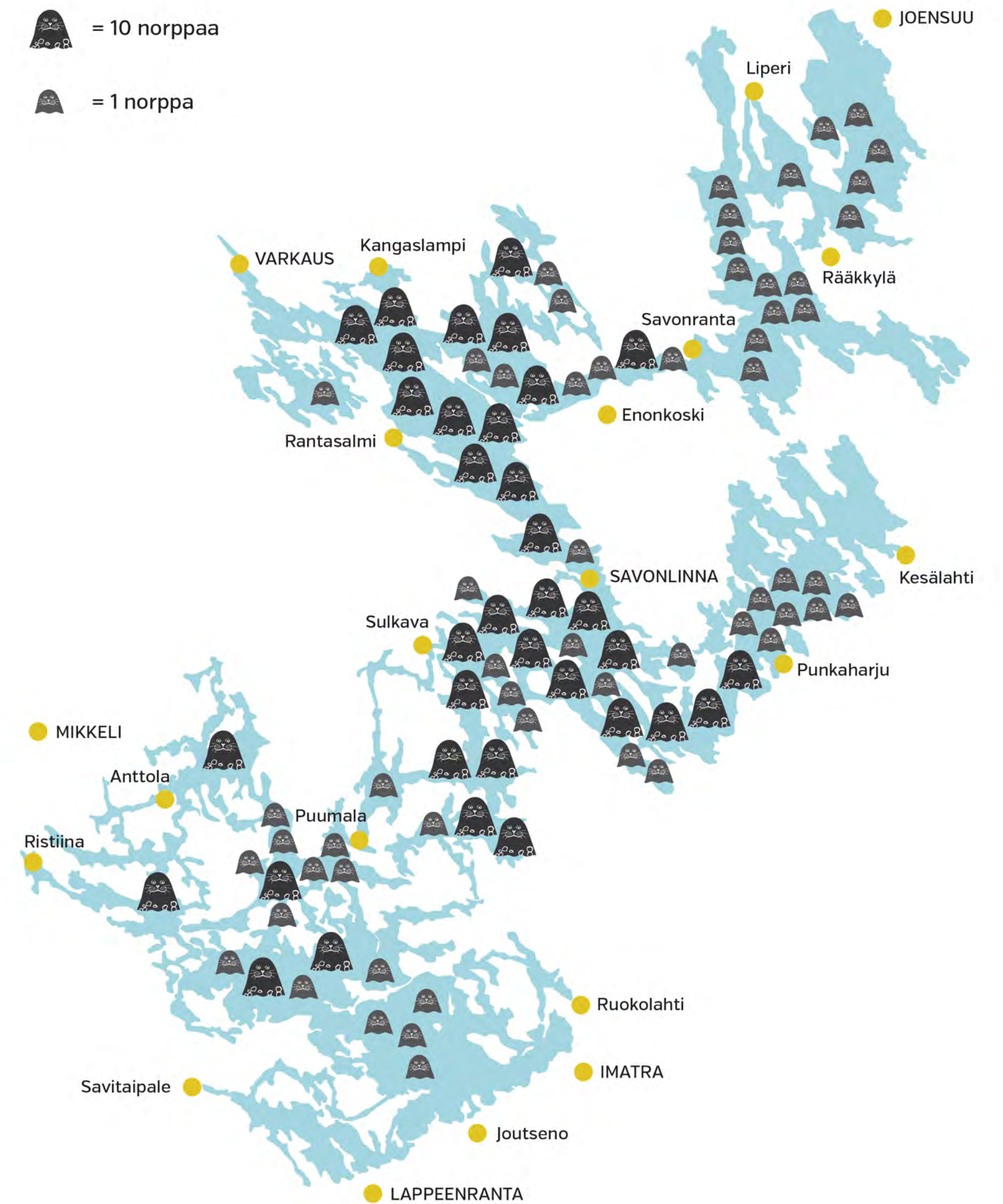
- erakkoluonne; voi johtua osittain norppien pienestä määrästä
- kotipaikkauskollinen: pesii samoilla alueilla vuodesta toiseen
 - nuoret norpat voivat liikkua pitkiäkin matkoja

ELINALUE JA KANNAN JAKAUMA

- Saimaannorpan keskeiset pesimäalueet
- Saimaan alueet, joilta poikaspesiä ei ole viime vuosina löytynyt

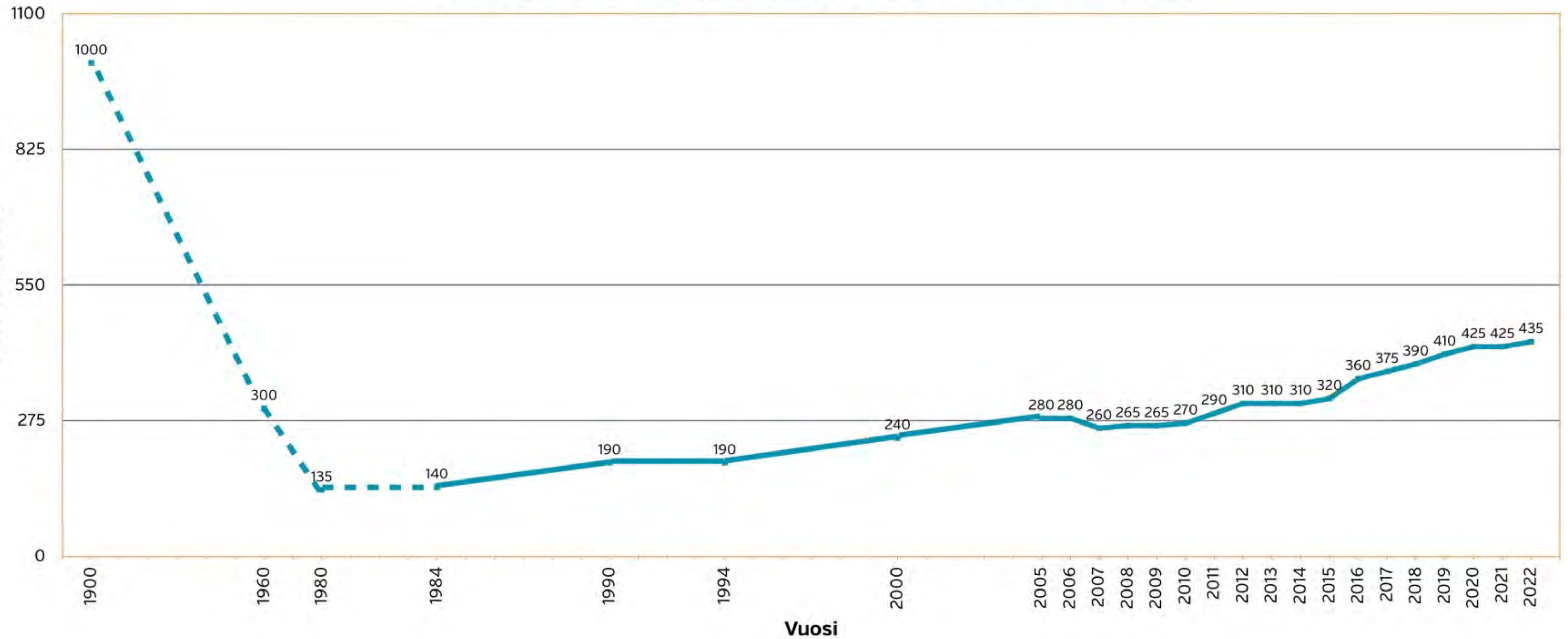

- = 10 norppaa
- = 1 norppa

SAIMAANNORPPAKANNAN KEHITYS

Saimaannorppien määrä 1900–2022

SAIMAANNORPAN
ELÄMÄ VEDESSÄ,
RAVINTO,
ULKONÄKÖ,
RAKENNE JA AISTIT

- viettää n. 80 % elämästään vedessä
 - voi sukeltaa jopa 20 minuuttia kerrallaan, pidättää hengitystä sukeltaessaan
 - etenkin kuutit torkkuvat veden alla

- syö parvissa liikkuvia pikkukaloja; muikku, särki, ahven, kiiski ja kuore
 - nielaisee kalat kokonaisina, ei pureskele
 - ravinnontarve n. 1 000 kg vuodessa

- yksilöllinen kiehkurakuviointi
 - suojaväri
 - ei muutu karvanvaihdon yhteydessä

- väritys
 - harmaa, ruskea, lähes musta, tai sekoitus näistä

- pienet, terävät hampaat
 - kaloihin tarttuminen
 - ei pureskele, nielee kalat kokonaisina

- eturäpylät, joissa kynnet
 - pesän ja avantojen kaivuu

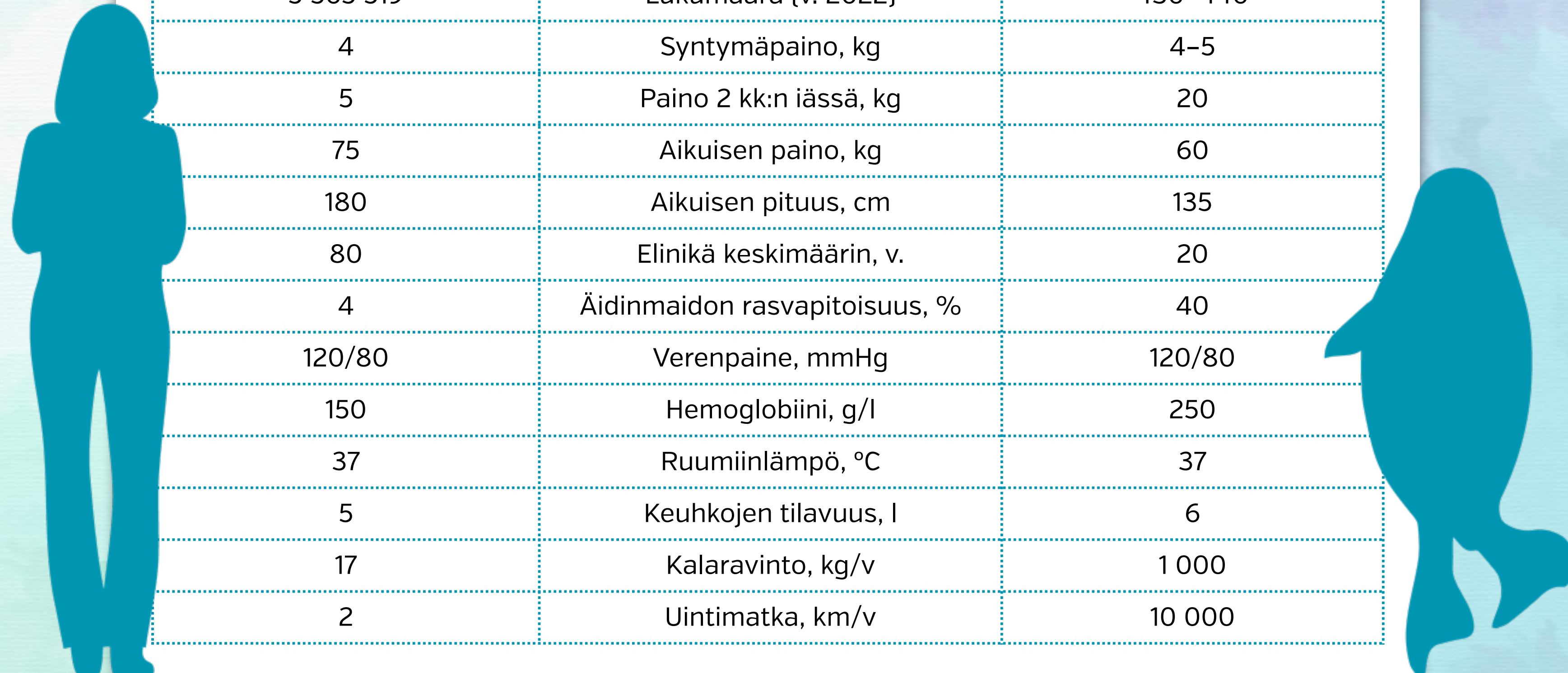

- takaräpylät
 - voimakkaat uintiliikkeet
- pieni häntä

- **tuuheat viikset**
 - tärkeä viiksikarva-aisti
 - veden värähtelyn ja kalojen liikkeiden aistiminen
 - uintimatkan, vauhdin määrittäminen
- **suuret tummanruskeat silmät**
 - hyvä näkö veden alla hämärässä
 - pinnalla likinäköinen
- **ei korvalehtiä**
 - hyvä kuulo
- **sieraimet, kasvojen hajurauhaset**
 - hyvä hajuaisti
 - etenkin uroksilla petrolimainen haju
- **lievästi kaksikärkinen kieli**
 - tarkka makuaisti
- **aikuisen norpan ääni koputusta**

IHMISEN JA SAIMAANNORPPAN VERTAILUA

SUOMALAINEN IHMINEN [<i>Homo sapiens</i>]		SAIMAANNORPPA [<i>Pusa hispida saimensis</i>]
5 565 519	Lukumäärä [v. 2022]	430-440
4	Syntymäpaino, kg	4-5
5	Paino 2 kk:n iässä, kg	20
75	Aikuisen paino, kg	60
180	Aikuisen pituus, cm	135
80	Elinikä keskimäärin, v.	20
4	Äidinmaidon rasvapitoisuus, %	40
120/80	Verenpaine, mmHg	120/80
150	Hemoglobiini, g/l	250
37	Ruumiinlämpö, °C	37
5	Keuhkojen tilavuus, l	6
17	Kalaravinto, kg/v	1 000
2	Uintimatka, km/v	10 000

SAIMAANNORPAN
VUOSI

TALVI

- norpat viettävät aikaa vedessä, jään alla
- tekevät jäähän hengitysavantoja
 - tarvitsevat happea

- viettävät aikaa myös kalliorantojen ja luotojen lumikinospesissä
 - pesät eivät näy päällepäin
 - naaras- ja urosnorpat ovat omissa pesissään

- norpat kairaavat eturäpylöillä ja kynsillä pesän lumikinokseen
- pesän pohjalla kulkuavanto veteen

- pesä hyvin tärkeä kuutille
 - suojaa kylmältä, petoeläimiltä ja häiriöiltä
- kuutti kaivaa omia tunneleita pesään

KUUTTI

- syntyy helmi-maaliskuussa
- syntymäpaino n. 4 kg
- aluksi vaaleanharmaa pörröinen turkki
- ääntely ulinaa
- uros ja naaras parittelevat muutama viikko kuutin synnyttyä

- kuutin ravintona aluksi emon rasvainen maito
- emo imettää ensin pesän suojassa, myöhemmin jäällä
- kuutti kasvaa nopeasti emon rasvaisen maidon ansiosta
 - paino kahden kuukauden iässä jo noin 20 kg

KEVÄT

- kinospesät romahtavat loppukeväästä
- emo vieroittaa kuutin
 - kuuttikarva vaihtunut aikuisen karvaan
 - kuutti viipyy vielä aluksi pesäluodon lähistöllä

- kuutti opettelee itsenäistä elämää
- ensimmäinen elinvuosi vaarallisin
 - vain noin 25 % kuuteista saavuttaa sukukypsyyden

- aikuisilla norpilla karvanvaihtoaika
 - kiipeävät kiville ja kallioille kuivattелеmaan vanhaa karvaa, rapsuttelevat sitä pois
 - norpat alttiita ihmisen aiheuttamalle häiriölle
 - paasto alkaa, syövät erittäin vähän kalaa

KESÄ

- norpat viettävät suurimman osan ajasta vedessä
 - viihtyvät viileässä vedessä
 - ovat vedessä ketteriä ja usein uteliaita

- norpat kipuavat usein iltayöstä kiville ja luodoille lepäilemään ja torkkumaan

SYKSY

Kuva: Ismo Marttinen

- traani- eli rasvakerroksen kerryttäminen talven varalle alkaa
- syövät kalaa monta kiloa päivässä

Kuva: Lasse Kurkela

- norpat kipuavat toisinaan vielä iltayöstä kiville ja luodoille lepäilemään

SAIMAANNORPPAA UHKAAVAT TEKIJÄT

UHKATEKIJÄT ENNEN

- metsästys
 - norpista maksettiin tapporahaa
- ympäristömyrkyt (elohopea, DDT, PCB)
 - vaikeuttivat mm. lisääntymistä
- vedenpinnan voimakas vaihtelu pesimäaikaan
 - korkea vedenpinta:
veden tulviminen pesiin
 - matala vedenpinta:
pesien romahtaminen ennenaikaisesti

UHKATEKIJÄT NYKYISIN

- Mitä uhkatekijöitä tiedät?

Kuva: Juha Taskinen

KALANPYYDYKSET

- etenkin **verkot** ja **löysänieluiset katiskat**
 - norpat jäävät kiinni kalanpyydyksiin ja tukehtuvat
-

KALASTUSRAJOITUKSET SAIMAANNORPPIEN KESKEISIMMILLÄ ELINALUEILLA

- kaikkein vaarallisimmat pyydykset, mm. löysänieluiset katiskat, kielletty ympärivuotisesti
- verkkokalastus kiellettyä keväästä kesään [muikkuverkkojen osalta päättyy aiemmin]

KALASTUSRAJOITUSTEN RIITTÄMÄTTÖMYYS

- **ajallisesti:**
verkot vaarallisia ympäri vuoden, myös syksyllä ja talvella
- **alueellisesti:**
norppia liikkuu myös rajoitusalueiden ulkopuolella
- **pyydystyyppien puolesta:**
myös muikkuverkot vaarallisia

Kuva: Juha Taskinen

ILMASTONMUUTOS

- jäätä ei muodostu eikä lunta kinostu aina tarpeeksi pesiä varten
- pesät voivat romahtaa ennenaikaisesti, jos sää lämpenee liian aikaisin

IHMISLÄHTÖINEN HÄIRIÖ

- rantarakentaminen
- melu ja liikehdintä pesimä- ja karvanvaihtoaikaan

VEDENPINNAN VAIHTELU (edelleen satunnaisesti)

- pesien romahtaminen
- veden tulviminen pesään

KANNAN PIENI KOKO JA HAJANAISUUS

- sukusiittoisuus
- geneettisen monimuotoisuuden heikkeneminen

SATTUMAN TUOMAT HAASTEET

- taudit
- usean huonon olosuhteen samanaikaisuus

SAIMAANNORPAN
SUOJELU

SUOJELUN HISTORIA LYHYESTI

- tapporahan maksaminen lopetettiin 1948
- norppa rauhoitettiin 1955
- vaarallisten kalastusmuotojen rajoitukset
- maankäytön suunnittelu, vesialueiden suojelu
- liikkumis- ja maihinnousurajoitukset pesimäaikaan norppa-alueilla
- vakaa Saimaan vedenpinnan taso pesimäaikaan
- ilmastonmuutoksen torjunta, apukinokset ja keinopesät
- tutkimus, tiedotus ja ympäristökasvatus

OSALLISTU NORPAN SUOJELUUN

- kalasta norppaturvallisilla pyydyksillä
 - mato-onget, vieheet, pilkit, tietyt rysät, nuotat, troolit
 - katiskat, joiden nielu ei pääse leviämään yli 15 cm
- osta vain norppaturvallisesti pyydettyä Saimaan kalaa
 - ravintolassa, kaupan kalatiskillä, kalastajalta

- välttä liikkumista norppa-alueilla talvella
 - suo norpille pesimä- ja imetysrauha
 - välttä liikkumista rannoilla ja luodoilla
 - liiku vain merkityillä reiteillä

- suo turkinkuivattelurauha keväällä
 - noudata nopeusrajoituksia
 - kiikaroi norppaa kauempaa
 - tavoitteelliseen kuvaamiseen tarvitset luvan

- ota kantaa, vaikuta, jaa tietoa

- keskustele norpansuojelusta, kirjoita norpasta blogiin tai paikallislehtiin
- vaikuta päättäjiin ja äänestä norpansuojelun puolesta
- jaa tietoa norppaturvallisesta kalastuksesta esim. mökkinaapureillesi

- tee vapaaehtoistyötä:
 - apukinostalkoot
 - pesälaskennat
 - Saimaa-katiskatalkoot

- suojele Saimaata
 - roskaamattomuus
 - ympäristömerkityt ja biohajoavat pesuaineet
 - rajoitusten mukainen liikkuminen
 - rantojen suojavyöhykkeet

- mieti, miten voit torjua ilmastonmuutosta arjen valinnoillasi
 - asuminen, liikkuminen, ruoka, kulutus, ...
- voit myös keksiä omia auttamistapoja, esim. myyjäiset, käsityöt, taide, ...

- Luonnonsuojeluliiton saimaannorppatyö
 - Saimaa-katiskat, nielurajoittimet, Vaihda verkot katiskaan -tempaukset
 - apukinostalkoot, keinopesät ja pesälaskennat
 - ympäristökasvatus päiväkodeissa ja kouluissa
 - lainsäädännöllinen vaikuttaminen
 - viestintä, mielipidevaikuttaminen, tapahtumat
 - omien rantakohteiden rauhoittaminen luonnonsuojelualueiksi

Tule mukaan!
sll.fi
luontoliitto.fi

Luonto-Liitto

Esityksen suunnittelu ja toteutus: Hanne Kosonen/Luonnonsuojeluliitto. Esitys on päivitetty ja julkaistu Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hankkeessa [Our Saimaa Seal LIFE, LIFE19 NAT/FI/000832].

Hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

